

creixem més sahns

UNITAT DIDÀCTICA D'EDUCACIÓ PER A LA SALUT A L'AULA

Fitxes per a
l'alumnat

Programa de PREVENCIÓ DE L'OBESITAT INFANTIL (POIBA)
Programa d'educació per a una alimentació i una activitat física saludables

Barcelona, octubre de 2013

Autors:

Olga Juárez, Carles Ariza,
Francesca Sánchez
*Agència de Salut Pública
de Barcelona*

Equip col·laborador:

Maribel Pasarín, Elia Díez
*Agència de Salut Pública
de Barcelona*

Joana Martín, Albert Moncada
*Servei de Salut i Comunitat,
Ajuntament de Terrassa*

Amb el suport de:

Il·lustracions:

Marta Biel Tres

Disseny i producció gràfica:

Primer Segona
serveis de comunicació

Tiratge: 1.000 exemplars

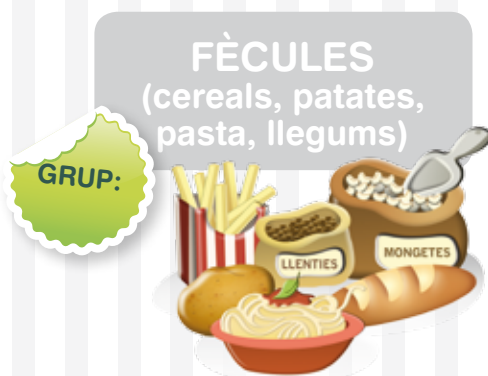
D.L.: B. 998-2014

El paper utilitzat en l'edició d'aquest
quadern ha estat fabricat a partir de
pasta certificada FSC® 100% reciclada

Portem envasos

Per tal de preparar l'activitat que desenvoluparem a l'aula properament, fixeu-vos en els grups d'aliments que presentem a continuació. Per grups, heu d'escollir un dels grups d'aliments i el dia que el/la professor/a assenyali portar envasos, fotos o dibuixos dels aliments. Recordeu que hi pot haver diferents presentacions del mateix aliment (fresc, congelat, cuinat). Amb tot el que porteu construirem una piràmide alimentària per a la classe.

Grups d'aliments

Construïm la nostra piràmide de l'alimentació

A classe, anireu construint una piràmide dels aliments amb els envasos, els dibuixos i les fotos d'aliments que porteu. Fixeu-vos en la situació de cada grup d'aliments a la piràmide. Enganxeu els envasos al lloc adequat.

Grups d'aliments

LACTIS

CARN, PEIX,
OUS

FÈCULES

FRUITES i
VERDURES

OLIS i GREIXOS

SUCRES

AIGUA

Uns
quants
cops
al mes

Uns quants
cops
la setmana

Cada dia

Què és la piràmide de l'alimentació?

La piràmide de l'alimentació ens ajuda a conèixer i comprendre els aliments que hem de consumir cada dia per tal d'obtenir els nutrients que el cos necessita per funcionar correctament.

Com interpretar la piràmide?

- A la base de la piràmide s'han de col·locar aquells aliments que hem de menjar **cada dia**.
- A mesura que anem pujant per la piràmide, anirem col·locant aquells aliments que hem de menjar **uns quants cops la setmana**.
- A la part superior, col·locarem els aliments que només hem de menjar **uns quants cops al mes**.

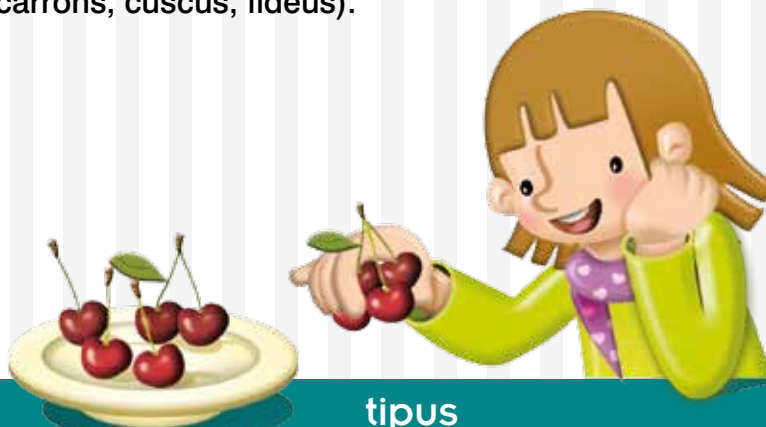
ATENCIÓ! Cal tenir en compte:

- Com que l'activitat física és tan important per a la salut com menjar bé, el professor o professora us ajudarà a incorporar l'activitat física a la piràmide.
- No us oblideu de col·locar-hi també l'aigua! N'hauríeu de beure un mínim de 4 a 8 gots al dia.

Atenció a les racions

Repassem els grups d'aliments i introduïrem el concepte de ració posant exemples amb diferents aliments: una peça de fruita gran equival a dues peces de fruita petites; en altres casos una ració serà igual a un plat, etc. Tot seguit, treballarem la piràmide tenint en compte el consum de diferents aliments segons la cultura (per exemple: macarrons, cuscús, fideus).

aliment	tipus	racions
AIGUA 	Inclou infusions sense sucre	1 got gros
PA 	- Blanc, integral, torrat - Pita, pa àrab, <i>tortitas</i>	2 llesques o 1 <i>tortita</i> de blat de moro o $\frac{1}{3}$ <i>tortita</i> de blat o $\frac{1}{4}$ de pa àrab
PATATES 	- Bullides, al forn - Si són fregides, menys quantitat - Equival a $\frac{1}{4}$ de iuca o plàtan mascle	1 patata gran o 2 patates petites $\frac{1}{4}$ plàtan mascle $\frac{1}{4}$ iuca
ARRÒS, PASTA I ALTRES CEREALS 	- Macarrons, espaguetis, sopa, arròs, cuscús, blat de moro - Cereals d'esmorzar: musli, flocs	1 plat
VERDURES I HORTALISSES 	- Mongeta tendra, carxofes, pebrots, espàrrecs, espinacs, col, coliflor, albergínia, bolets - Enciam, tomàquets, pastanaga, ceba, cogombre - En amanida, bullides, al vapor, sofregides, a la planxa i al forn - Fresques o congelades, de tant en tant en llauna	1 plat

aliment	tipus	racions
FRUITES 	- Grosses: meló, síndria, pinya, papaia, mango ... - Mitjanes: pera, poma, taronja, préssec, plàtan... - Petites: pruna, kiwi, mandarina, albercoc... - Molt petites: cireres, raïm, maduixes... - Fresques, de tant en tant cuites o en llauna en el seu suc - Peces de fruita senceres, en macedònia o en suc - No s'hi inclou la melmelada	1 tall (fruites grans) 1 peça (fruites mitjanes) 2 peces (fruites petites) 1 bol (fruites molt petites) 1 got petit de suc
LACTIS 	- S'hi inclouen la llet i les begudes de soja enriquides amb calci - També s'hi inclouen el iogurt, la quallada i el formatge - No s'hi inclouen la mantega ni la nata	1 tassa grossa o bol 2 unitats o 1 tros
LLEGUMS 	- Cigrons, lleties, mongetes, fesolets, <i>dhal</i>...	1 plat
PEIX I MARISC 	- Peix blanc: llobarro, orada, bacallà, rap, llenguado, lluç... - Peix blau: salmó, seitó, sardina, verat, sorell, tonyina... - Musclos, sípia, calamar, gamba... - S'hi inclou peix congelat i en llauna: tonyina, bonítol, anxoves, sardines	2 talls o unitats
OUS 	- Passats per aigua, truita, ferrats, al forn, remenats...	1 o 2 ous
CARN BLANCA 	- Pollastre, gall dindi, conill	Un quart
CARN VERMELLA 	- Porc, vedella, bou, be - Salsitxes, hamburgueses, botifarra - Inclou pernil cuit i curat	1 tall o bistec o 2 salsitxes o 1 hamburguesa Talls per a entrepà
OLI I FRUITA SECA 	- Preferentment d'oliva - Fruita seca: nous, avellanes, ametlles, cacauets - Fruita seca torrada o crua	1 cullerada 1 grapat

Un menú setmanal

Grups d'aliments

Us presentem un menú setmanal. El que podríeu dinar, per exemple, al menjador del centre escolar. Suposem que l'esmorzar ha estat saludable, és a dir, que ha inclòs lactis, fruita i cereals (una ració de cada).

En grups, heu d'analitzar el menú setmanal tenint en compte el que vau aprendre a la sessió anterior sobre els grups d'aliments, la freqüència de consum i les racions. Per a això podeu consultar les fitxes treballades a la sessió 1 i la piràmide alimentària penjada a la classe. Després fareu una discussió en gran grup sobre tot el que heu anat comentant.

A continuació us presentem les racions recomanades setmanalment per a cada grup d'aliments:

AIGUA

4-8 gots/dia
28-56 gots/setmana

LACTIS

3-4 racions/dia
21-28 racions/setmana

FRUITES I VERDURES (verdures, hortalisses i fruites)

5 racions/dia
35 racions/setmana

FÈCULES (pa, patates, arròs, pasta i altres cereals)

4-6 racions/dia
28-42 racions/setmana

CARN (carn blanca i carn vermella)

3-4 racions/setmana

OLI

3-5 cullerades/dia
21-35 cullerades/setmana

PEIX I MARISC

3-4 racions/setmana

LLEGUMS

3-4 racions/setmana

OUS

3-4 racions/setmana

FRUITA SECA

3-7 grapats/setmana

àpats		esmorzar		dinar	
Dilluns	Llet Torrada Poma Aigua	1 lacti 1 fècula 1 fruites i verdures 1 aigua	Espirals saltejats en crema de llet amb verdures (mongeta tendra, ceba i xampinyons)	1 fècula, ½ fruites i verdures, 1 lacti, 1 oli	
			Salsitxes a la planxa amb tomàquet amanit	1 carn, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Pa, fruita, aigua	1 fècula, 1 fruites i verdures, 1 aigua	
Dimarts	logurt Galetes Suc Aigua	1 lacti 1 fècula 1 fruites i verdures 1 aigua	Paella de verdures (pebrot verd i vermell, carxofa, porros i mongeta verda)	1 fècula, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Bunyols de bacallà amb soja	½ peix, ½ fècula, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Pa, fruita, aigua	1 fècula, 1 fruites i verdures, 1 aigua	
Dimecres	Llet Cereals Pera Aigua	1 lacti 1 fècula 1 fruites i verdures 1 aigua	Crema de verdures (patata, mongeta tendra, carbassó, pastanaga i ceba)	1 fruites i verdures, ½ fècula, 1 oli	
			Fideuada marinera (tomàquet, ceba, pebrot) amb sípia i allioli	1 fècula, ½ peix, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Pa, iogurt, aigua	1 fècula, 1 lacti, 1 aigua	
Dijous	logurt Pa Fruita Aigua	1 lacti 1 fècula 1 fruites i verdures 1 aigua	Cigrons estofats (sofregit de ceba, all, pebrot vermell i tomàquet) amb espinacs	1 llegums, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Filet de lluç al forn amb verduretes (ceba, tomàquet i pebrot)	1 peix, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Pa, fruita, aigua	1 fècula, 1 fruites i verdures, 1 aigua	
Divendres	logurt Galetes Suc Aigua	1 lacti 1 fècula 1 fruites i verdures 1 aigua	Fumet de peix (pastanaga, porro) amb pistons	½ peix, ½ fècula, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Llibrets de llom casolans (farcits de pernil i formatge) amb amanida de l'hort	1 carn, ½ fruites i verdures, ½ lacti, 1 oli	
			Pa, iogurt, aigua	1 fècula, 1 lacti, 1 aigua,	
Dissabte	Llet Torrada Suc Aigua	1 lacti 1 fècula 1 fruites i verdures 1 aigua	Trinxat de la Cerdanya	1 fècula, 1 fruites i verdures, 1 oli	
			Salmó a la planxa amb salsa d'alls i llimona i reducció de vinagre amb carbassó al forn	½ peix, ½ fruites i verdures, 1 oli	
			Pa, fruita, aigua	1 fècula, 1 fruites i verdures, 1 aigua	
Diumenge	logurt Cereals Fruita seca Aigua	1 lacti 1 fècula 1 Fruita seca 1 aigua	Crema de carbassó (carbassó, patata i ceba) amb ou dur ratllat	1 fruites i verdures, ½ fècula, 1 ou, 1 oli	
			Pit de gall dindi a la planxa amb alberginies a la romana (farina i ou)	1 carn, 1 fruites i verdures, 1 oli	
			Pa, fruita, aigua	1 fècula, 1 fruites i verdures, 1 aigua	

ATENCIÓ!

• Els acompanyaments es comptabilitzen com ½ ració (per exemple: paella de verdures = 1 ració de fècules + 1/2 ració de fruites i verdures.

• Aigua: és obligatori beure'n 1 got amb el dinar, 1 amb el sopar, 1 a mig matí i 1 a mitja tarda, fins a arribar a 4 gots al dia com a mínim.

berenar	
logurt Cereals Aigua	1 lacti 1 fècula 1 aigua
Pa Formatge Aigua	1 fècula 1 lacti 1 aigua
Fruita Fruita seca Aigua	1 fruites i verdures 1 fruita seca 1 aigua
Llet Torrada Aigua	1 lacti 1 fècula 1 aigua
Fruita seca Fruita Aigua	1 fruita seca 1 fruites i verdures 1 aigua
Fruita Flam Aigua	1 fruites i verdures 1 lacti 1 aigua
Llet Galetes Aigua	1 lacti 1 fècula 1 aigua

SUBTOTAL (Esmorzar + dinar + berenar)

Aigua:

Fècules (pa,
patates, arròs,
pasta i altres
cereals):

Fruites i verdures
(verdures,
hortalisses,
fruites):

Lactis:

Llegums:

Peix i marisc:

Ous:

Carn
(carn blanca
i carn vermella):

Oli:

Fruita seca:

RACIONS PENDENTS (Per al sopar)

Aigua:

Fècules (pa,
patates, arròs,
pasta i altres
cereals):

Fruites i verdures
(verdures,
hortalisses,
fruites):

Lactis:

Llegums:

Peix i marisc:

Ous:

Carn
(carn blanca
i carn vermella):

Oli:

Fruita seca:

RACIONS TOTALS (Dia i/o setmana)

Aigua:
4-8 gots/dia
28-56 gots/setmana

Fècules (pa,
patates, arròs,
pasta i altres
cereals):
4-6 racions/dia
28-42 racions/
setmana

Fruites i verdures
(verdures,
hortalisses,
fruites):
5 racions/dia
35 racions/setmana

Lactis:
3-4 racions/dia
21-28 racions/
setmana

Llegums:
3-4 racions/
setmana

Peix i marisc:
3-4 racions/
setmana

Ous:
3-4 racions/
setmana

Carn (carn blanca
i carn vermella):
3-4 racions/
setmana

Oli:
3-5 cullerades/dia
21-35 cullerades/
setmana

Fruita seca:
3-7 grapats/
setmana

àpats	sopar
Dilluns	1 aigua
Dimarts	1 aigua
Dimecres	1 aigua
Dijous	1 aigua
Divendres	1 aigua
Dissabte	1 aigua
Diumenge	1 aigua

Recompte de racions

Aigua:

Fècules (pa, patates, arròs, pasta i altres cereals):

Fruites i verdures (verdures, hortalisses, fruites):

Lactis:

Llegums:

Peix i marisc:

Ous:

Carn (carn blanca i carn vermella):

Oli:

Fruita seca:

La meva activitat física

Et presentem un autoregistre perquè hi vagis anotant les hores d'activitat física, les hores de descans i les hores que dediques fora del centre escolar a l'ús de pantalles (entre setmana i els caps de setmana). Per diferenciar-les, apunta amb un color diferent els caps de setmana. La durada de l'autoregistre és d'un mes. Posteriorment, en un taller per als alumnes i les famílies, buscareu possibles millores en els vostres hàbits relacionats amb l'activitat física i el descans.

HORES D'ACTIVITAT FÍSICA
HORES SEDENTÀRIES

dies*	a l'escola	extraescolar	de descans	d'ús de pantalles
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				

*Apunta amb un color diferent els registres dels caps de setmana.

